

PROJEKT KONSERWATORSKI

**DOT : KONSERWACJI DETALI ARCHITEKTONICZNYCH I SGRAFITTA
W DAWNYM KLASZTORZE POPAULIŃSKIM, „ BELWEDERZE „
W PIŃCZOWIE.**

OPRACOWAŁ :

**MGR MAREK MAZUREK
KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
KIELCE, GŁOWACKIEGO 7/9**

KIELCE, MAJ 2007 R.

I. DANE OGÓLNE I HISTORYCZNE.

MIEJSCOWOŚĆ : Pińczów

OBIEKT : klasztor popauliński, „Belweder „ – obiekt murowany, tynkowany, sgraffito oraz elementy kamienne wystroju.

UŻYTKOWNIK I OPIEKA MERYTORYCZNA : Muzeum Regionalne w Pińczowie.

CZAS POWSTANIA : I poł. XVII w.

TECHNIKA : prawdopodobnie miejscowe warsztaty kamieniarski murarski.

TECHNIKA : mury z kamienia łamanego, tynki wapienno piaskowe. Portale, obramienia okienne, gzymsy kamienne, z wapienia pińczowskiego, sgraffito dwuwarstwowe.

OPISY : według Jana Długosza Paulinów sprowadził o Pińczowa kardynał Zbigniew Oleśnicki w 1436 roku. Dokument fundacyjny klasztoru został wystawiony przez kardynała Zbigniewa Oleśnickiego i jego brata Jana Głowacza 3 października 1449 r¹. Dokładna data budowy nie jest jednak znana.

Klasztor położony był na wschód od kościoła, obok cmentarza, przez który prowadziło górą przejście łączące klasztor i kościół. Zbudowany z białego kamienia prawdopodobnie na rzucie czworoboku. Do wewnętrznej komunikacji służyły sklepione krużganki. Klasztor posiadał piwnice i kilka rodzajów pomieszczeń izby, komnaty i cele. Pierwotny budynek klasztoru znany wyłącznie z opisów Jana Długosza, nie zachował się wskutek późniejszej przebudowy. Usytuowany był tym samym miejscu, co obecny klasztor.

Na fali reformacji w 1550 r. Paulini zostali usunięci z Pińczowa, a kościół i klasztor przejęli Arianie, którzy w klasztorze umieścili szkołę.

Paulini powrócili do Pińczowa pod koniec XVI w. Z czasem podjęli prace remontowe. W latach 1641 – 1644 konwent jasnogórski udzielił Paulinom z Pińczowa pomocy finansowej, dzięki której wybudowano nowy kościół i przebudowano klasztor.

Następne stulecie do 1798 r. to czas podupadania klasztoru. W latach 1780 – 84 paulini trącą stopniowo dobra i klasztor za sprawą ks. kanonika Hugo Kołłątaja. W 1800 r. ponownie odzyskali klasztor w stanie zaniedbania, stopniowo przywrócili do stany poprzedniego. Wkrótce jednak w 1819 r. nastąpiła kasacja klasztoru, właścicielem został żeński zakon Norbertanek. W latach 1820 – 1850 dokonały przebudowy klasztoru.

Od roku 1864 budynek pełnił rolę więzienia, a potem aż do 1939 r. sądu i magazynu.

W 1956 r. zapoczątkowano adaptację połączoną z gruntownym remontem na gminny ośrodek kultury. W 1962 r. podjęto plany gruntownego odtworzenia zniszczonych detali architektonicznych.

¹ Marian Gucwa, Dokumentacja naukowo – historyczna – „Kościół i klasztor popauliński w Pińczowie”, PP PKZ o/Kielce, 1984 r.

Klasztor² zbudowany na planie prostokąta z prostokątnym wirydarzem pośrodku. Budynek piętrowy podpiwniczony, budowany z kamienia łamanego bez czytelnego wątku, w pełni tynkowany.

Budynek w obecnej formie z I poł. XVII w., wczesnobarokowy, z zachowaniem znacznych fragmentów murów gotyckich z poł. XV w. W dawnych krużgankach zachowały się na ścianach ślady sklepień ostrołukowych oraz ozdobnej kamieniarki z wcześniejszych okresów – gotyckich i renesansowych. Większość pomieszczeń posiada sklepienia kolebkowo krzyżowe, a częściowo kolebkowe z lunetami. Elewacje budynku są bezporządkowe o symetrycznie rozmieszczonych otworach okiennych obu kondygnacji. Elewacje wschodnia i zachodnia są trzynastoosiowe, północna i południowa ośmioosiowe. Dach płaski dwuspadowy z mocno wysuniętym okapem.

Fryz sgrafittowy z ok. poł XVII w. ujęty w profilowane półwałki pod gzymsem głównym, obiega cały budynek.

W międzyczasie³ w budynku klasztorным prowadzono wielokrotne remonty, dachu, elewacji, wewnątrz, ścian i sklepień i stolarki.

Wiadomo, że pierwotnie budynek kryty był gontem. W XIX w. Nastąpiła zmiana użytkownika i prace adaptacyjne. W latach 1924 – 9 z zdecydowano wymienić pokrycie dachu na blachę, odnowić wszystkie elewacje z naprawą tyków i bieleniem. Adaptacja budynku w 1956 r. na potrzeby ośrodka kultury połączona była z gruntownym remontem. W 1962 r. do szerokiego planu prac rewaloryzacyjnych włączono prace związane z odtworzeniem detali architektonicznych.

Fazy przekształceń budynku klasztorного :

- I Faza gotycka
- II Faza renesansowa – możliwe że nastąpiła wymiana części kamieniarki
- III Faza wczesnobarokowa z ok. poł. XVII w.
- IV Faza XIX-wieczna – przekształcenia wewnętrzne o nieznanym do końca zakresie

OBRAMIENIA OKIENNE

Wczesnobarokowe, prostokątne obramienia z profilowaną opaską zewnętrzną, płaskim nadprożem, wysuniętym profilowanym gzymsem i parapetem z kapinosem.

GZYMSY KORONUJĄCY I ŚRODKOWY

Gzyms koronujący wczesnobarokowy, wysadzony o rozbudowanym przekroju, uskokowy, od dołu zamknięty półwałkiem.

Gzyms środkowy, wąski, w kształcie półwałka z uskokiem.

PORTALE

A/ **Portal główny** na zachodniej elewacji⁴ – prostokątny, wieńczony trójkątnym naczółkiem ze sterczynami w formie szyszek wsparty na jońskich kolumnach. Otwór wejściowy zamknięty łukiem

² Joanna Chwist, Jerzy Kowalski, „Klasztor Popauliński w Pińczowie „ – Badania architektoniczne i inwentaryzacja, PP PKZ 0/Kielce 1981 r.

³ Marian Gucwa, Dokumentacja naukowo – historyczna – „Kościół i klasztor popauliński w Pińczowie”, PP PKZ o/Kielce, 1984 r.

⁴ Andrzej Komodziński, Dokumentacja konserwatorska – „KONSERWACJA BAROKOWEGO KAMIENNEGO PORTALU ZNAJDUJĄCEGO SIĘ NA ZACHODNIEJ ELEWACJI KLASZTORU PAULINÓW W PIŃCZOWIE”, Kielce 1984 r.

archiwolty, którego architektoniczną oprawę ostanowią pilastry i ćwierćkolumny na cokołach wspierające zdobione reliefem i rozetą żagle oraz profilowany gzymś i zdobiony fryz. Portal wieńczy tympanon z kartuszem kardynała Zbigniewa Oleśnickiego, z herbem Dębno z kapeluszem kardynalskim w klejnocie z przeplecionymi sznurami rozdwojonymi na dwa, a następnie trzy frędzle.

Litery na kartuszu :

Z /bigneus/	O /leśnicki/
E /piscopus/	C /racoviensis/
S /anctae/ R /omanae/ E /clesiae/ C /ardinalis/	

Napis erekcyjny na płaszczyźnie fryzu:

zachowany szczątkowo pozwala na odczytanie fragmentu
ERECTUM AR/T (?)

Przyjmuje się że portal powstał w latach 1640 – 1665 w okresie zakrojonych na szeroka skalę prac remontowo budowlanych przy budynku klasztorным i budowie kościoła, po otrzymaniu przez Paulinów z Pińczowa wsparcia od konwentu jasnogórskiego. Wg Andrzeja Komodzińskiego powstanie portalu można umiejscowić w latach 1641 – 1644.

B/ Portal wewnętrzny prowadzący z przedsionka na krużganki - wczesnobarokowy, prostokątny, uszaty, prosty w formie, ze skromnie profilowanymi węgarami i nadprożem, rozczłonkowanym w i wystającym gzymsem.

C/ Portale w piwnicy – proste i płaskie węgary podtrzymujące łukowe zamknięcia otworu przejściowego, bez dekoracji i profilowań z płaskim fazowaniem wzdłuż wewnętrznej krawędzi.

NADPROŻA

Zachowane jako fragmenty rozglifowanych otworów wejściowych na krużgankach, wczesnobarokowe, w kształcie simy z drobnymi uskokami wzdłuż dolnej krawędzi

SGRAFITTO

Fryz sgrafittowy ujęty w profilowane półwałki obiega cały budynek pod gzymsem głównym. Dekoracja utrzymana w charakterze późnorennesansowym, skomponowana z ornamentów rolwerkowych i kartusza z herbem Oleśnickich, aniołków, kwiatów goździka łączonych wicią roślinną.

III. TECHNIKA WYKONANIA.

OBRAMIENIA OKIENNE.

Wykonane z gruboziarnistego kamienia pińczowskiego pochodzącego z górnych warstw złóż, w kolorze lekko żółtawym.

Wykonane z pełnych ciosów węgarów, nadproża, gzymsu i parapetu. Poziome elementy wpuszczane w ścianę, pionowe połączone ze ścianą na styk. Elementy łączone na styk, spoiny wypełnione zaprawą wapienno piaskową.

Ciosy opracowane rzeźbiarsko, rozczłonkowane profilowaniami i żłobkowaniami. Powierzchnia gładka, szlifowana.

GZYMSY ŚRODKOWY I KORONUJACY.

Wykonane z gruboziarnistego wapienia pińczowskiego, w kolorze ugrowa pomarańczowym. Wykonane z różnej długości odcinków, wpuszczanych w ścianę i zapewne kotwionych, zestawianych na styk, z fugami wypełnionymi zaprawą wapienno piaskową. Ciosy rozczłonkowane profilowaniami i żłobkowaniami. Powierzchnia gładka prawdopodobnie szlifowana.

PORTALE.

A/ PORTAL GŁÓWNY

Wykonany z wapienia pińczowskiego jasnego, o ugrowo pomarańczowym zabarwieniu, z ciosów stanowiących detale założenia architektonicznego. Elementy zestawiane na styk, z wąskimi fugami wypełnionymi zaprawą wapienno – piaskową. Miejscami w spoinach spotyka się kawałki drewna służące zapewne do utrzymania szerokości spoin. Detale obrabiane dłutami kamieniarskimi, prawdopodobnie pierwotnie gładzone. Jedynie poziome płaszczyzny spływów noszą ślady dłuta o szerokim szlaku.

Kartusz herbowy pierwotnie był polichromowany – tarcza herbowa i kapelusz czerwone, sznury z lambrekinami ugrowe.

B/ PORTAL WEWNĘTRZNY

Wykonany z wapienia pińczowskiego, zapewne z gruboziarnistego, jasnego, o ugrowo pomarańczowym zabarwieniu. Ciosy pełne węgary, nadproże i gzyms, wpuszczane w ścianę, zapewne kotwione, zestawiane na styk, z wąskimi fugami wypełnionymi zaprawą wapienno – piaskową. Powierzchnia kształtowana, opracowana dłutami, prawdopodobnie szlifowana.

C/ PORTALE W PIWNICY

Wykonany z wapienia pińczowskiego, gruboziarnistego, jasnego, o ugrowo pomarańczowym zabarwieniu. Każde obramienie zestawione z czterech ciosów, dwa węgary i dwa półluki nadproża. Powierzchnia opracowana gładko.

NADPROŻA.

Wykonane z gruboziarnistego wapienia pińczowskiego, jasnego, o żółtawym i ugrowo pomarańczowym zabarwieniu.

Ciosy pełne, wpuszczane w ścianę, zapewne kotwione. Powierzchnia kształtowana dłutami, opracowana gładko.

SGRAFITTO.

Cięte sgrafitto wypełnia pas pod gzymsem koronującym. Sgrafitto dwuwarstwowe, z czarnym podłożem i białą pobiałą wapienną.

IV. STAN ZACHOWANIA.

Miejscowe ubytki tynków z rozległymi odspojeniami. Tynki lokalnie rozwarstwione, spęcherzone, rozpulchnione, strukturalnie zdeintegrowane, rozwarstwione i osypujące się, a także zasolone.

OBRAMIENIA OKIENNE.

Poprzednie prace konserwatorskie :

- renowacje XIX – wieczne – możliwe były przekuwania i szlifowania powierzchni, flekowania, cementowe uzupełnia ubytków, a także malowanie powierzchni pobiałami wapiennymi i farbami olejnymi
- lata 20-te XX w. – możliwe były uzupełnienia ubytków i malowanie elementów kamiennych
- lata 60/70 XX w – czyszczenie powierzchni, przekuwania i szlifowania, flekowania, cementowe uzupełnia ubytków, fugowania.

Działanie wód opadowych, zmiany temperatur, zanieczyszczenia gazowe i czynniki biologiczne, rozpuszczanie, wyłukiwanie dezintegrację strukturalną kamienia, osłabienie uzupełnień, powodowały stałe pogarszanie jego stanu obramień okiennych. Występujące uszkodzenia mechaniczne wyłupania, odspojenia uzupełnień, w połączeniu z uszkodzeniami fizyko chemicznymi takie jak wyłukania, rozwarstwienia, wysolenia, wykwit, złuszczenia, wykruszenia, dezintegracja strukturalna, przebarwienia i zabrudzenia, decydują o nienajlepszym stanie kamieniarki.

Stan poszczególnych obramień, a nawet poszczególnych ciosów bardzo różny, od znacznie uszkodzonych z pęknięciami, rozległymi wyłupaniem, głęboką dezintegracją i wżerami, rozwarstwieniami i wysadzeniami, wysoleniami i wyłukaniem zabrudzeniami, do lekko spatynowanej powierzchni zdrowego kamienia. Flekowania z reguły zabrudzone, ale w dobrym stanie, ze zwartą strukturą. Miejscowe cementowe uzupełnienie ubytków. Fugi zdeintegrowane, wysypane, wykruszone. Powierzchnie zabrudzone z miejscowymi zaciekami i czarnymi uszczelniającymi nalotami.

Brak obróbek blacharskich na gzymsach i parapetach.

GZYMSY ŚRODKOWY I KORONUJACY.

Powierzchnie zabrudzone, miejscami z czarną uszczelniającą patyną. Miejscowe powierzchniowe wyłukania. Lokalne niewielkie mechaniczne uszkodzenia kamienia. Fugi wysypane i wykruszone.

PORTALE.

A/ PORTAL GŁÓWNY

Poprzednie prace konserwatorskie :

- renowacje XIX – wieczne / przekuwania i szlifowania powierzchni, flekowania, cementowe uzupełnia ubytków, malowanie powierzchni pobiałami wapiennymi i farbami olejnymi
- 1971 - 1975 Pracownia Konserwacji Rzeźby PKZ Warszawa / oczyszczenie powierzchni, usunięcie wtórnych nawarstwień mleczka cementowego, zapraw ce-

mentowych, uszczelniającej patyny, impregnacja żywicą epoksydową, flekowania, wzmocnienia połączeń, uzupełnienia zaprawą wapienno piaskową i zaprawą cementową. Prace przerwane, a całość zadaszona i obudowana drewnianym szalunkiem.

- 1983 – 1984 konserwator dzieł sztuki Andrzej Komodziński / oczyszczenie powierzchni, usunięcie uzupełnień cementowych i spoin, usunięcie kostek okładzinowych, uszczelniającej żywicy epoksydowej, odsolenie, wzmocnienia strukturalne Paraloidem B-74 lewego żagla, łuku archiwolty kolumn i pilastrów, rekonstrukcje brakujących elementów i ich montaż, uzupełnienie masa sztucznego kamienia ze spoiwem mineralnym, wypełnienie spoin zaprawą wapienno piaskową, odtworzenie polichromii na kartuszu herbowym /. Wykonano izolację poziomą pod cokołami i trzonami kolumn oraz pionową do wysokości trzonów kolumn laminowaną żywicą epoksydową tkaniną szklaną.

Zawilgocenie dolnych partii murów wskutek niedostatecznej izolacji, spowodowały w połączeniu z działaniem wód opadowych, zmianami temperatur, zanieczyszczeniami gazowymi zawartymi w powietrzu i czynnikami biologicznymi, rozpuszczanie, wypłukiwanie dezintegrację strukturalną kamienia, osłabienie uzupełnień i stałe pogarszanie jego stanu technicznego. Występujące uszkodzenia mechaniczne powstałe w trakcie przypadkowych i celowych działań / otarcia, zarysowania, opalenia, obicia, odspojenia uzupełnień, wbijanie gwoździ /, w połączeniu z uszkodzeniami fizyko chemicznymi / wypłukania, rozwarstwienia, wysolenia, wykwit, złuszczenia, wykruszenia, dezintegracja, przebarwienia, zabrudzenia /, stanowią o mocno naruszonej i zniszczonej powierzchni licowej portalu, przez co wystrój architektoniczno rzeźbiarski jest zakłócony pod względem estetycznym. Negatywny wpływ na stan zachowania kamienia miały poprzednie zabiegi renowacyjne i konserwatorskie, zastosowane metody i materiały / uszczelniające powierzchnię mleczko cementowe, zaprawy cementowe, żywica epoksydowa /.

Powierzchnie zabrudzona, pociemniała, miejscami przebarwiona. Znaczne zasolenie kamienia szczególnie w dolnych partiach. Głęboka dezintegracja powierzchni kamienia, głównie dolnych partiach portalu, z powierzchniowymi złuszczeniami, rozwarstwieniami i osypywaniem kamienia. Uzupełnienia w znacznej części wykruszone, częściowo przebarwione. Fugi wykruszone i zdeintegrowane. Obróbki blacharskie kierowania odkształcone. Brak wewnętrznych opierzeń na gzymsowaniach portalu.

B/ PORTAL WEWNĘTRZNY

Mechaniczne miejscowe uszkodzenia kamienia na wypukłościach i krawędziach. Możliwe miejscowe uzupełnienia. Powierzchnie pokryta wielokrotnymi nawarstwieniami pobiał wapiennych i emulsyjnych i być może półolejnych, znacząco zniekształcających ostrość kształtów profilowań i belkowań.

C/ PORTALE W PIWNICY

Wewnętrzne obramienie w większości zrekonstruowane. Oryginalnie zachowany tylko lewy węgar, ze znacznymi uszkodzeniami, ubytkami i wyobleniami krawędziach. Powierzchnia częściowo zabrudzona.

Zewnętrzne obramienie – zrekonstruowany lewy węgar. Ciosy oryginalne z uszkodzeniami mechanicznymi uzupełnionymi kitami cementowymi. powierzchnia zabrudzona.

NADPROŻA.

Zachowane jako najpewniej pozostałości po obramieniach glistofarów otworów drzwiowych na górnym krużganku, zlikwidowanych w trakcie kolejnych przekształceń wewnątrz.

Mechaniczne miejscowe uszkodzenia kamienia na wysadzeniach i krawędziach. Możliwe miejscowe uzupełnienia. Powierzchnie pokryta wielokrotnymi nawarstwieniami pobiał wapiennych i emulsyjnych i być może półolejnych, znacząco zniekształcających ostrość kształtów profilowań i belkowań.

SGRAFITTO.

Sgraffito miejscami zdeintegrowane, znacznie uszkodzone, z licznymi odspojeniami i spęcherzeniami. Lokalne zasolenia struktury.

W wielu partiach spoiwo w warstwach pobiałe i zaprawy uległo dezintegracji, a w konsekwencji następuje pudrowanie i osypywanie. Miejscowe rozległe pudrowania i osypywanie warstw.

Liczne drobne i rozległe złuszczenia w obrębie odspojonych i spęcherzonych warstw.

W miejscach penetracji wody zacieki i przebarwienia na powierzchni sgrafitta.

Powierzchnia mocno zabrudzona.

V. ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE, PROGRAMY I METODYKA PRAC KONSERWATORSKICH.

ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE OGÓLNE.

- Niezbędne są prace budowlane – konserwatorskie prowadzące do wyeliminowania przyczyn fizykochemicznych zagrożeń dla wystroju zewnętrznego elewacji
 - a/ przywrócenie właściwego odprowadzenia wód opadowych z połaci dachowych
 - b/ odwodnienie terenu
 - c/ izolację podłoża i otoczenia wokół portalu głównego

Konserwacja techniczna likwidująca przyczyny zniszczeń, wzmocnienie struktur obiektów i stabilizacja warstw, a także uzupełnienie ubytków i przywrócenie walorów estetyczno artystycznych wystroju kamieniarskiego i sgrafitta.

PROGRAMY PRAC KONSERWATORSKICH

OBRAMIENIA OKIENNE.

1. Rozpoznanie obiektu z uwzględnieniem badań specjalistycznych.
Program badań :
Charakterystyka i cechy użytego kamienia, identyfikacja spoiwa, pigmentów i pobiał, stopień zasolenia.
2. Wstępne oczyszczenie obiektu.
Metodyka :

Powierzchniowe mechaniczne odkurzenie.

3. Usunięcie wtórnych nawarstwień.

Metodyka :

Mechaniczne usunięcie wtórnych kitów wapiennych i cementowych, elementów metalowych, fug i spoin.

4. Oczyszczenie i doczyszczenie kamienia.

Metodyka :

a/ Zmywanie na mokro z użyciem dodatków w postaci środków powierzchniowo czynnych, szczotkami ryżowymi, z mechanicznym miejscowym wspomaganie.

b/ Stosowanie kompresów z węglanu amonu, lub kwaśnego węglanu amonu, obfite płukanie bieżącą wodą i gruntowne odsolenie.

c/ Ewentualne zastosowanie metody CePe do opornych zabrudzeń i nawarstwień, z użyciem odpowiedniej twardości i grubości ścierniw oraz ciśnienia, dobieranych metodą prób.

5. Dezynfekcja kamienia.

Metodyka :

Nasycenie powierzchni środkiem grzybobójczym Alkutex BFA – Entferner por. f-my Remers.

6. Odsolenie kamienia.

Metodyka :

Odsalanie metoda migracji do rozszerzonego środowiska. Okłady z ligniny, nakładane na powierzchnię kamienia i pozostawione do całkowitego wyschnięcia okładu.

7. Impregnacja strukturalna.

Metodyka :

a/ Paraloid B-72 f-my Röhm w toluenie – nasycanie lokalne metodą przepływową.

b/ Steinfestiger OH f-my Remers, lub Sto-Ispo – nasycanie lokalne metodą przepływową.

8. Flekowanie kamienia.

Metodyka :

Uzupełnienie dużych ubytków odpowiednio dobieranymi pod względem struktury i barwy kamiennymi wstawkami.

9. Uzupełnienie ubytków kamienia i fugowanie.

Metodyka :

a/ Fabryczna mineralna masa podkładowa Funcosil Grundiermörtel f- my Remers, nakładana na oczyszczoną i przygotowaną powierzchnię kamienia.

b/ Fabryczna mineralna masa renowacyjna Funcosil Restauriermörtel f – my Remers, nakładana jako warstwa wykończeniowa, barwiona suchymi pigmentami.

c/ Fabryczna mineralna masa do uzupełniania fug i spoin Funcosil Fugenmörtel f – my Remers.

10. Hydrofobizacja.

Metodyka :

Impregnacja preparatem Steinfestiger H f-my Remers, lub Sto-Ispo, nakładanym pędzlem, albo rozpylaczem.

11. Opierzenia na gzymsach i na parapetach.

Metodyka :

Kształtki z blachy cynkowo tytanowej, patynowanej.

12. Powykonawcza dokumentacja konserwatorska.

Uwzględnia serwis fotograficzny dokumentujący wszystkie etapy prac, rysunki poglądowe, wyniki badań i opracowanie tekstowe dotyczące całości problematyki oraz przebiegu prac konserwatorskich.

GZYMSY ŚRODKOWY I KORONUJACY.

1. Rozpoznanie obiektu z uwzględnieniem badań specjalistycznych.

Program badań :

Charakterystyka i cechy użytego kamienia, identyfikacja spoiw, stopień zasolenia.

2. Wstępne oczyszczenie obiektu.

Metodyka :

Powierzchniowe mechaniczne odkurzenie.

3. Usunięcie wtórnych nawarstwień i fug.

Metodyka :

Mechaniczne usunięcie wtórnych kitów wapiennych i cementowych, fug i spoin.

4. Oczyszczenie i doczyszczenie kamienia.

Metodyka :

a/ Zmywanie na mokro z użyciem dodatków w postaci środków powierzchniowo czynnych, szczotkami ryżowymi, z mechanicznym miejscowym wspomaganiami.

b/ Stosowanie kompresów z węglanu amonu, lub kwaśnego węglanu amonu, obfite płukanie bieżącą wodą i gruntowne odsolenie.

c/ Ewentualne zastosowanie metody CePe do opornych zabrudzeń i nawarstwień, z użyciem odpowiedniej twardości i grubości ścierniw oraz ciśnienia, dobieranych metodą prób.

5. Dezynfekcja kamienia.

Metodyka :

Nasycenie powierzchni środkiem grzybobójczym Alkutex BFA – Entferner por. f-my Remers.

6. Odsolenie kamienia.

Metodyka :

Odsalanie metoda migracji do rozszerzonego środowiska. Okłady z ligniny, nakładane na powierzchnię kamienia i pozostawione do całkowitego wyschnięcia okładu.

7. Impregnacja strukturalna.
Metodyka :
 - a/ Paraloid B-72 f-my Röhm w toluenie – nasycanie lokalne metodą przeplywową. Zastosowanie w miarę potrzeb.
 - b/ Steinfestiger OH f-my Remers, lub Sto-Ispo – nasycanie lokalne metodą przeplywową.
8. Flekowanie kamienia.
Metodyka :
Uzupełnienie dużych ubytków odpowiednio dobieranymi pod względem struktury i barwy kamiennymi wstawkami.
9. Uzupełnienie ubytków kamienia i fugowanie.
Metodyka :
 - a/ Fabryczna mineralna masa podkładowa Funcosil Grundiermörtel f- my Remers, nakładana na oczyszczoną i przygotowaną powierzchnię kamienia.
 - b/ Fabryczna mineralna masa renowacyjna Funcosil Restauriermörtel f – my Remers, nakładana jako warstwa wykończeniowa, barwiona suchymi pigmentami.
 - c/ Fabryczna mineralna masa do uzupełniania fug i spoin Funcosil Fugenmörtel f – my Remers.
10. Hydrofobizacja.
Metodyka :
Impregnacja preparatem Steinfestiger H f-my Remers, lub Sto-Ispo, nakładanym pędzlem, albo rozpylaczem.
11. Powykonawcza dokumentacja konserwatorska.
Uwzględnia serwis fotograficzny dokumentujący wszystkie etapy prac, rysunki poglądowe, wyniki badań i opracowanie tekstowe dotyczące całości problematyki oraz przebiegu prac konserwatorskich.

PORTALE.

A/ PORTAL GŁÓWNY

1. Rozpoznanie obiektu z uwzględnieniem badań specjalistycznych.
Program badań :
Charakterystyka i cechy użytego kamienia, identyfikacja spoiw , stopień zasolenia.
2. Wstępne oczyszczenie obiektu.
Metodyka :
Powierzchniowe mechaniczne odkurzenie.
3. Usunięcie wtórnych nawarstwień.
Metodyka :
Mechaniczne usunięcie wtórnych kitów wapiennych i cementowych, elementów metalowych, fug i spoin.
4. Wstępna impregnacja zagrożonych partii kamienia.
Metodyka :

- a/ Paraloid B-72 f-my Röhm w toluenie – nasycanie lokalne metodą przepływową.
- b/ Steinfestiger OH f-my Remers, lub Sto-Ispo – nasycanie lokalne metodą przepływową.
5. Izolacja dolnych partii portalu.
Metodyka :
a/ W partiach podłoża blacha cynkowo tytanowa
b/ W partiach przyziemia zastrzyki izolujące, metoda iniekcyjna preparatami firm Schomburg, lub Remers.
6. Oczyszczenie i doczyszczenie kamienia.
Metodyka :
a/ Zmywanie na mokro z użyciem dodatków w postaci środków powierzchniowo czynnych, szczotkami ryżowymi, z mechanicznym miejscowym wspomaganie.
b/ Stosowanie kompresów z węglanu amonu, lub kwaśnego węglanu amonu, obfite płukanie bieżącą wodą i gruntowne odsolenie.
c/ Ewentualne zastosowanie metody CePe do opornych zabrudzeń i nawarstwień, z użyciem odpowiedniej twardości i grubości ścierniw oraz ciśnienia, dobieranych metodą prób.
7. Dezynfekcja kamienia.
Metodyka :
Nasycenie powierzchni środkiem grzybobójczym Alkutex BFA – Entferner por. f-my Remers.
8. Odsolenie kamienia.
Metodyka :
Odsalanie metoda migracji do rozszerzonego środowiska. Okłady z ligniny, nakładane na powierzchnię kamienia i pozostawione do całkowitego wyschnięcia okładu.
9. Lokalna impregnacja strukturalna.
Metodyka :
a/ Paraloid B-72 f-my Röhm w toluenie – nasycanie lokalne metodą przepływową.
b/ Steinfestiger OH f-my Remers, lub Sto-Ispo – nasycanie lokalne metodą przepływową.
10. Flekowanie kamienia.
Metodyka :
Uzupełnienie dużych ubytków odpowiednio dobieranymi pod względem struktury i barwy kamiennymi wstawkami.
11. Uzupełnienie ubytków kamienia i fugowanie.
Metodyka :
a/ Fabryczna mineralna masa podkładowa Funcosil Grundiermörtel f- my Remers, nakładana na oczyszczoną i przygotowaną powierzchnię kamienia.
b/ Fabryczna mineralna masa renowacyjna Funcosil Restauriermörtel f – my Remers, nakładana jako warstwa wykończeniowa, barwiona suchymi pigmentami.

c/ Fabryczna mineralna masa do uzupełniania fug i spoin Funcosil Fugenmörtel f – my Remers.

10. Hydrofobizacja.

Metodyka :

Impregnacja preparatem Steinfestiger H f-my Remers, lub Sto-Ispo, nakładanym pędzlem, albo rozpylaczem.

13. Opierzenia na gierowaniach naczółka i gzymsach pośrednich.

Metodyka :

Kształtki z blachy cynkowo tytanowej, patynowanej.

14. Powykonawcza dokumentacja konserwatorska.

Uwzględnić serwis fotograficzny dokumentujący wszystkie etapy prac, rysunki poglądowe, wyniki badań i opracowanie tekstowe dotyczące całości problematyki oraz przebiegu prac konserwatorskich.

B/ PORTAL WEWNĘTRZNY

1. Rozpoznanie obiektu z uwzględnieniem badań specjalistycznych.

Program badań :

Charakterystyka i cechy użytego kamienia, identyfikacja spoiw , stopień zasolenia.

2. Wstępne oczyszczenie obiektu.

Metodyka :

Powierzchniowe mechaniczne odkurzenie.

3. Usunięcie wtórnych pobiał i nawarstwień.

Metodyka :

Mechaniczne z rozmiękczeniem wodą usunięcie wtórnych pobiał, ewentualnych kitów wapiennych i cementowych, elementów metalowych, fug i spoin.

4. Oczyszczenie i doczyszczenie kamienia.

Metodyka :

a/ Zmywanie na mokro z użyciem dodatków w postaci środków powierzchniowo czynnych, szczotkami ryżowymi, z mechanicznym miejscowym wspomaganie.

b/ Stosowanie kompresów z węglanu amonu, lub kwaśnego węglanu amonu, obfite płukanie bieżącą wodą i gruntowne odsolenie.

c/ Ewentualne zastosowanie metody CePe do opornych zabrudzeń i nawarstwień, z użyciem odpowiedniej twardości i grubości ścierniw oraz ciśnienia, dobieranych metodą prób.

5. Dezynfekcja kamienia.

Metodyka :

Nasycenie powierzchni środkiem grzybobójczym Alkutex BFA – Entferner por. f-my Remers.

6. Odsolenie kamienia.

Metodyka :

Odsalanie metoda migracji do rozszerzonego środowiska. Okłady z ligniny, nakładane na powierzchnię kamienia i pozostawione do całkowitego wyschnięcia okładu.

7. Lokalna impregnacja strukturalna – w miarę potrzeb.
Metodyka :
a/ Paraloid B-72 f-my Röhm w toluenie – nasycanie lokalne metoda przepływowa.
b/ Steinfestiger OH f-my Remers, lub Sto-Ispo – nasycanie lokalne metoda przepływowa.
8. Flekowanie kamienia.
Metodyka :
Uzupełnienie dużych ubytków odpowiednio dobieranymi pod względem struktury i barwy kamiennymi wstawkami.
9. Uzupełnienie ubytków kamienia i fugowanie.
Metodyka :
a/ Fabryczna mineralna masa podkładowa Funcosil Grundiermörtel f- my Remers, nakładana na oczyszczoną i przygotowaną powierzchnię kamienia.
b/ Fabryczna mineralna masa renowacyjna Funcosil Restauriermörtel f – my Remers, nakładana jako warstwa wykończeniowa, barwiona suchymi pigmentami.
c/ Fabryczna mineralna masa do uzupełniania fug i spoin Funcosil Fugenmörtel f – my Remers.
10. Powykonawcza dokumentacja konserwatorska.
Uwzględnia serwis fotograficzny dokumentujący wszystkie etapy prac, rysunki poglądowe, wyniki badań i opracowanie tekstowe dotyczące całości problematyki oraz przebiegu prac konserwatorskich.

C/ PORTALE W PIWNICY

1. Rozpoznanie obiektu z uwzględnieniem badań specjalistycznych.
Program badań :
Charakterystyka i cechy użytego kamienia, identyfikacja spoiw , stopień zasolenia.
2. Wstępne oczyszczenie obiektu.
Metodyka :
Powierzchniowe mechaniczne odkurzenie.
3. Usunięcie wtórnych uzupełnień.
Metodyka :
Mechaniczne z rozmiękczeniem wodą usunięcie wtórnych pobiał, ewentualnych kitów wapiennych i cementowych, elementów metalowych, fug i spoin.
4. Oczyszczenie i doczyszczanie kamienia.
Metodyka :
a/ Zmywanie na mokro z użyciem dodatków w postaci środków powierzchniowo czynnych, szczotkami ryżowymi, z mechanicznym miejscowym wspomaganie.

b/ Stosowanie kompresów z węglanu amonu, lub kwaśnego węglanu amonu, obfite płukanie bieżącą wodą i gruntowne odsolenie.

5. Dezynfekcja kamienia.

Metodyka :

Nasycenie powierzchni środkiem grzybobójczym Alkutex BFA – Entferner por. f-my Remers.

6. Odsolenie kamienia.

Metodyka :

Odsalanie metoda migracji do rozszerzonego środowiska. Okłady z ligniny, nakładane na powierzchnię kamienia i pozostawione do całkowitego wyschnięcia okładu.

7. Flekowanie kamienia.

Metodyka :

Uzupełnienie dużych ubytków odpowiednio dobieranymi pod względem struktury i barwy kamiennymi wstawkami.

8. Uzupełnienie ubytków kamienia i fugowanie.

Metodyka :

a/ Fabryczna mineralna masa podkładowa Funcosil Grundiermörtel f- my Remers, nakładana na oczyszczoną i przygotowaną powierzchnię kamienia.

b/ Fabryczna mineralna masa renowacyjna Funcosil Restauriermörtel f – my Remers, nakładana jako warstwa wykończeniowa, barwiona suchymi pigmentami.

c/ Fabryczna mineralna masa do uzupełniania fug i spoin Funcosil Fugenmörtel f – my Remers.

9. Powykonawcza dokumentacja konserwatorska.

Uwzględnia serwis fotograficzny dokumentujący wszystkie etapy prac, rysunki poglądowe, wyniki badań i opracowanie tekstowe dotyczące całości problematyki oraz przebiegu prac konserwatorskich.

NADPROŻA.

1. Rozpoznanie obiektu z uwzględnieniem badań specjalistycznych.

Program badań :

Charakterystyka i cechy użytego kamienia, identyfikacja spoiw , stopień zasolenia.

2. Wstępne oczyszczenie obiektu.

Metodyka :

Powierzchniowe mechaniczne odkurzenie.

3. Usunięcie wtórnych pobiał i nawarstwień.

Metodyka :

Mechaniczne z rozmiękczeniem wodą usunięcie wtórnych pobiał, ewentualnych kitów wapiennych i cementowych, elementów metalowych, fug i spoin.

4. Oczyszczenie i doczyszczanie kamienia.

Metodyka :

- a/ Zmywanie na mokro z użyciem dodatków w postaci środków powierzchniowo czynnych, szczotkami ryżowymi, z mechanicznym miejscowym wspomaganie.
- b/ Stosowanie kompresów z węglanu amonu, lub kwaśnego węglanu amonu, obfite płukanie bieżącą wodą i gruntowne odsolenie.
5. Dezynfekcja kamienia.
Metodyka :
Nasycenie powierzchni środkiem grzybobójczym Alkutex BFA – Entferner por. f-my Remers.
6. Odsolenie kamienia.
Metodyka :
Odsalanie metoda migracji do rozszerzonego środowiska. Okłady z ligniny, nakładane na powierzchnię kamienia i pozostawione do całkowitego wyschnięcia okładu.
7. Lokalna impregnacja strukturalna – w miarę potrzeb.
Metodyka :
a/ Paraloid B-72 f-my Röhm w toluenie – nasycanie lokalne metoda przepływowa.
b/ Steinfestiger OH f-my Remers, lub Sto-Ispo – nasycanie lokalne metoda przepływowa.
8. Flekowanie kamienia.
Metodyka :
Uzupełnienie dużych ubytków odpowiednio dobieranymi pod względem struktury i barwy kamiennymi wstawkami.
9. Uzupełnienie ubytków kamienia i fugowanie.
Metodyka :
a/ Fabryczna mineralna masa podkładowa Funcosil Grundiermörtel f- my Remers, nakładana na oczyszczoną i przygotowaną powierzchnię kamienia.
b/ Fabryczna mineralna masa renowacyjna Funcosil Restauriermörtel f – my Remers, nakładana jako warstwa wykończeniowa, barwiona suchymi pigmentami.
c/ Fabryczna mineralna masa do uzupełniania fug i spoin Funcosil Fugenmörtel f – my Remers.
10. Powykonawcza dokumentacja konserwatorska.
Uwzględnić serwis fotograficzny dokumentujący wszystkie etapy prac, rysunki poglądowe, wyniki badań i opracowanie tekstowe dotyczące całości problematyki oraz przebiegu prac konserwatorskich.

SGRAFITTO.

1. Rozpoznanie obiektu z uwzględnieniem badań specjalistycznych.
Program badań :
Charakterystyka i cechy tynku, identyfikacja spoiw, pigmentów i pobiał, stopień zasolenia.

2. Wstępne oczyszczenie obiektu.
Metodyka :
Powierzchniowe mechaniczne odkurzenie.
3. Podklejenie i wzmocnienie utrzymanego sgrafitta.
Metodyka :
Movilith DMC 2 f – my Bresciani / żywica na bazie polioctanu winylu / w dyspersji wodnej. Do użycia 10 – 15% roztwór wodny wprowadzany strzykawkami w formie zastrzyków w miejsca pęcherzy i odspojień tynków, po wcześniejszym zwilżeniu i zmniejszeniu napięcia powierzchniowego mieszaniną wody i etanolu w stosunku 1 : 1. Podklejony tynk dociskany i stemplowany.
4. Podklejenie tynków.
Metodyka :
a/ POW f – my Bresciani /alkohol poliwinylowy / w roztworze wodnym.
Przesycanie warstw polichromii i pobiał 2 – 3% wodnym roztworem z dodatkiem etanolu w stosunku 2 : 1, umożliwia przenikanie oraz sklejanie międzywarstwowe i warstw do podłoża. Po nasyceniu partie polichromii dociska się. Preparat наносzony rozpylaczem, wielokrotnie, do uzyskania efektu konsolidacji.
b/ Primal AC – 33 / żywica akrylowa / w dyspersji wodnej.
Podklejanie grubych spoistych nawarstwień i przypowierzchniowych rozwarstwień tynku przez podsączanie 5 – 10% dyspersji wodnej Primału AC – 33, po uprzednim zwilżeniu i udroźnieniu mieszaniną wody z metanolem w stosunku 1 :1, a na koniec dociśnięcie rozwarstwienia.
5. Usunięcie wtórnych nawarstwień.
Metodyka :
Głównie wtórne pobiały przysłaniające oryginał mechanicznie, w miarę potrzeb po zmiękczeniu wodą.
6. Usunięcie zdeintegrowanych warstw pozbawionych dekoracji.
Metodyka :
Ze względu na dezintegrację strukturalną, rozwarstwienie, zasolenie, mechanicznie do wątku kamiennego.
7. Doczyszczenie sgrafitta.
Metodyka :
a/ Contrad 2000 skuteczny rozpuszczalnik do usuwania odpornych zabrudzeń, używany ostrożnie, lokalnie i powierzchniowo.
b/ Gummy chlebowe.
8. Odsolenie murów.
Metodyka :
Odsalanie metoda migracji do rozszerzonego środowiska. Okłady z ligniny, nakładane na powierzchnię kamienia, w zakresie po odsłonięciu wątku.
9. Dezynfekcja polichromii i murów.
Metodyka :
Lichenicida 246, preparat grzybo -, pleśnio – i bakteriobójczy. Jako 1% roztwór alkoholowy trzykrotnie наносzony na powierzchnie ścian i sklepienia.

10. Uzupełnianie ubytków w obrębie zachowanych partii dekoracji.

Metodyka :

a/ Uzupełnienia wgłębne, wyrównujące, podkładowe wapienno – piaskowe z wapna gaszonego dołowanego i piasku rzecznoego o grubych frakcjach, w proporcjach 2,5 : 1, nakładane po oczyszczeniu i zwilżeniu wstku muru.

b/ Uzupełnienie wierzchnie, wapienno – piaskowe z wapna gaszonego dołowanego i piasku rzecznoego o drobnych frakcjach, w proporcjach 3 : 1 z dodatkiem węgla drzewnego, nakładane odcinkami w dniówkach.

c/ Pobiała wapienna nakładana na podwiązany podkład.

9. Przeniesienie dekoracji i cięcie rekonstruowanych fragmentów sgrafitta.

Metodyka :

Przeniesienie kompozycji za pomocą przepróchy i cięcie sgrafitta wgłębnie skrobakami.

11. Punktowanie i scalenie kolorystyczne o obrębie zachowanych partii sgrafitta.

Metodyka :

Pobiała wapienna pigmentami f – my Lefranc – Bourgeois.

12. Powykonawcza dokumentacja konserwatorska.

Uwzględnia serwis fotograficzny dokumentujący wszystkie etapy prac, rysunki poglądowe, wyniki badań i opracowanie tekstowe dotyczące całości problematyki oraz przebiegu prac konserwatorskich.

OPRACOWAŁ :
MGR MAREK MAZUREK

KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
UMK TORUŃ, NR DYPL. 747